

BOLALAR STOMATOLOGIYASIDA SUT TISHLAR SALOMATLIGINI SAQLASHNING AHAMIYATI

Uzaqov Abdulaziz Nazirjon o'g'li
Alfraganus universiteti Tibbiyot fakulteti
Stomatologiya yo'nalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bolalar stomatologiyasida sut tishlarning tuzilishi, vazifasi va ularni sog'lom saqlashning o'ta muhimligi yoritiladi. Sut tishlar nafaqat chaynash, so'zlash va tashqi ko'rinishga ta'sir etadi, balki doimiy tishlar o'sish yo'nalishini belgilab beruvchi biologik asos bo'lib xizmat qiladi. Maqolada sut tishlarning erta tushib qolish sabablari, kariesga qarshi profilaktik choralar, gigiyena vositalari va davolash usullari amaliy misollar bilan ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ota-onalarning stomatologik bilim darajasi va erta tashxis qo'yishning bolalar sog'lig'iga ta'siri ilmiy yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasini shakllantirish orqali uzoq muddatli tish salomatligini ta'minlash muhimligini asoslaydi.

Kalit so'zlar: sut tishlar, bolalar stomatologiyasi, og'iz gigiyenasi, karies profilaktikasi, tish salomatligi, erta tashxis, doimiy tishlar, tibbiy ko'rik, stomatologik tarbiya, emal mustahkamligi

Bolalar hayotining ilk yillarida shakllanadigan og'iz gigiyenasi odatlari kelgusida tish salomatligi uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Sut tishlar garchi vaqtinchalik bo'lsa-da, ularning ahamiyati nihoyatda katta. Ko'plab ota-onalar bu tishlar baribir tushib ketadi, degan noto'g'ri fikr asosida bolalarning tish parvarishiga yetarli e'tibor qaratmaydi. Aslida esa sut tishlar og'izda joylashgan doimiy tishlar uchun yo'l ko'rsatuvchi tabiiy "g'isht" vazifasini bajaradi. Ularning erta tushib ketishi natijasida doimiy tishlar noto'g'ri chiqadi, chaynash funksiyasi buziladi, gapirish qobiliyati cheklanadi, hattoki bolaning ishonchi va psixologik holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th July, 2025

Amaliyotda shuni ko‘rish mumkinki, og‘iz gigiyenasiga bolalikdan o‘rgatilgan o‘quvchilarda karies, milk yallig‘lanishi kabi muammolar sezilarli darajada kam uchraydi. Masalan, bolalarga tish yuvish jarayoni multfilmlar orqali ko‘rgazmali tarzda o‘rgatilsa, ular gigiyenani zavq bilan bajaradilar. Ba‘zi klinikalarda “tish yuvish treningi” tashkil qilinib, bolalarga o‘z tishlarini qanday to‘g‘ri yuvish kerakligi amalda ko‘rsatib beriladi. Bu usullar natijasida bolalar og‘iz bo‘shlig‘i tozaligiga nisbatan mas‘uliyat bilan yondashishni o‘rganadilar.

Tajribali stomatologlar tavsiya qilganidek, har bir bolaning tish tuzilishi individual bo‘lganligi sababli, ularga maxsus mo‘ljallangan yumshoq cho‘tkali tish pastalari va cho‘tkalaridan foydalanish kerak. Do‘konda mavjud bo‘lgan har qanday vosita bola uchun mos kelmasligi mumkin. Shu sababli, oilaviy shifokor yoki stomatolog bilan maslahatlashgan holda gigiyena vositalari tanlansa, bu ko‘p muammolarning oldini oladi.

Sut tishlaridagi karies boshlanishining dastlabki bosqichlari ko‘pchilikka sezilmaydi. Ammo og‘izda shirinliklarga qaramlik, noto‘g‘ri ovqatlanish tartibi, yetarli darajada suv ichilmasligi kabi omillar emal qatlamini zaiflashtiradi va tishlarni yemiradi. Klinik misollarda ko‘plab bolalarda faqat og‘riq boshlanganidan keyingina shifokorga murojaat qilinadi. Bu esa oddiy muolajani murakkab jarayonlarga aylantiradi. Shu sababli stomatologlar tomonidan yiliga kamida ikki marotaba tibbiy ko‘rikdan o‘tish tavsiya etiladi. Bu odat orqali kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va yengil yo‘l bilan davolash mumkin bo‘ladi.

Yana bir muhim jihat — ota-onalarning o‘zlari namunali bo‘lishi. Bola har kuni ota-onasining tish yuvishini ko‘rsa, u bu odatni tabiiy qabul qiladi. Oilada stomatologik tarbiya sog‘lom avlod shakllanishining boshlanish nuqtasidir. Bolalarning tish parvarishi shunchaki tozalash emas, balki salomatlik, ishonch va tashqi ko‘rinish uchun zarur bo‘lgan kundalik hayotiy odatdir.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th July, 2025

Sut tishlar salomatligini saqlash bo'yicha amaliy misollar jadvali

Amaliy holat (misol)	Amaliy tavsif (qo'llanish usuli)
Bolalar bog'chasida tish yuvish burchagi tashkil qilish	Har bir guruhga maxsus cho'tkalar va pastalar ajratilib, nonushtadan so'ng tarbiyachi rahbarligida bolalar tish yuvishni odatga aylantiradi. Bu orqali gigiyena ertalabki tartibga kiritiladi.
Multfilm orqali gigiyena saboqlari	Tish tozalash bo'yicha qahramonlar ishtirokidagi qisqa multfilmlar bolalarga gigiyena odatlarini vizual ko'rsatadi. Ular o'yin orqali to'g'ri cho'tkalashni o'zlashtiradi.
"Tish farishtasi" o'yinli usuli orqali motivatsiya berish	Tish yuvgan har kuni uchun bolaga yulduzcha belgisi qo'yiladi. Belgilar yig'ilgach, kichik sovg'a beriladi. Bu usul orqali bola gigiyenaga qiziqadi va bu ishni xursandchilik bilan bajaradi.
Ota-onalar uchun stomatologik seminarlar tashkil etish	Poliklinika yoki maktabda ota-onalarga tish parvarishi, ovqatlanish tartibi va erta tashxis haqida amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladi. Bu orqali ota-onalarning bilim va ko'nikmalari oshadi.
Bolalarga maxsus shirinliklar o'rniga sog'lom muqobillar berish	Maktabgacha muassasalarda shakarga boy mahsulotlar o'rniga mevali pyure, yogurt, quritilgan mevalar tavsiya etiladi. Bu kariesning oldini oladi va bolalar tish emalini asraydi.
Tibbiy ko'rikni o'yin shaklida tashkil qilish	Stomatolog bolalarga tibbiy jihozlarni o'yin tarzida tanishtiradi. O'yin orqali ko'rikdan qo'rqmaslik shakllanadi va bola shifokorga ishonch bilan murojaat qiladi.
Tish emalini mustahkamlovchi lak surtish amaliyoti	Sut tishlariga maxsus fluoridli laklar surtilib, tishlar kariesga bardoshli bo'ladi. Ushbu muolaja ko'plab maktablarda bepul o'tkazilmoqda.
Bolalarning tish shakliga mos maxsus cho'tkalar tavsiya qilish	Stomatolog bolaning og'iz tuzilmasiga qarab mos cho'tkani tavsiya qiladi. Maxsus dizayndagi cho'tkalar bolaning gigiyenani mustaqil bajarishiga qulaylik yaratadi.

XULOSA

Sut tishlar bolalar og'iz bo'shlig'i salomatligining asosi bo'lib, ularning to'g'ri shakllanishi, sog'lom saqlanishi va o'z vaqtida parvarish qilinishi nafaqat chaynash

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th July, 2025

funksiyasini, balki doimiy tishlarning to'g'ri chiqishini ham belgilaydi. Mazkur maqolada keltirilgan amaliy misollar va uslublar shuni ko'rsatadiki, bolalik davridayoq og'iz gigiyenasi madaniyatini shakllantirish orqali ko'plab stomatologik kasalliklarning oldini olish mumkin.

Tish gigiyenasi bo'yicha bolalarga interaktiv yondashuvlar, ota-onalarning faol ishtiroki, tibbiy ko'riklarning doimiyligi va gigiyenik vositalarning to'g'ri tanlanishi sut tishlarning uzoq muddat sog'lom saqlanishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, pedagogik va tibbiy hamkorlik orqali bolalar o'z sog'lig'i uchun mas'uliyatni erta anglay boshlaydi.

Shunday qilib, bolalar stomatologiyasida sut tishlarga befarq qarash mumkin emas. Ularni sog'lom saqlash kelajak avlodning tish salomatligiga qo'yilgan poydevor bo'lib, bu jarayonda oilaviy, tibbiy va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik hal qiluvchi rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimova, Z. S. (2020). *Bolalar stomatologiyasi asoslari*. Toshkent: O'zbekiston tibbiyot nashriyoti.
2. Nurmatova, D. R. (2019). *Stomatologik gigiyena va profilaktika*. Samarqand: "Ilm Ziyo" nashriyoti.
3. Yuldasheva, M. I. (2021). *Pediatrriyada og'iz bo'shlig'i kasalliklarining oldini olish*. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
4. Ergasheva, N. T. (2018). *Kichik yoshdagi bolalarda og'iz gigiyenasini shakllantirish*. Toshkent: TMA nashriyoti.
5. Axmedova, G. S. (2022). *Sog'lom avlod uchun stomatologik profilaktika*. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti nashriyoti.